

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง กับระดับความเป็นประชาธิปไตยของพลเมืองกรุงเทพ

Political Participation Behavior and Democracy Level of Bangkok Citizens

ดร.ณัฐกริช เปาอินทร์*

บทคัดย่อ

การศึกษาถึงพฤติกรรมของพลเมือง มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ในการศึกษาวิจัยนี้ ได้ทำการศึกษาในมิติของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองกรุงเทพมหานคร ซึ่งจากการศึกษาวิจัยได้พบสิ่งที่น่าสนใจอยู่หลายประการ กล่าวคือ ระดับ และรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างความเป็นประชาธิปไตยของพลเมืองได้ กล่าวคือ หากพลเมืองมีส่วนร่วมเฉพาะทางสื่อเพียงอย่างเดียว และไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยตรงเลย จะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่าพลเมืองที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อศึกษาถึงลงไปในส่วนของพลเมืองที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยตรงในสามกิจกรรม คือ (๑) เข้าร่วมกิจกรรมปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมือง (๒) เข้าร่วมการประชุมทางการเมือง และ (๓) ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้ง จะพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมือง และการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้งอย่างสม่ำเสมอ สามารถบ่งบอกได้ถึงความแตกต่างในระดับความเป็นประชาธิปไตยของพลเมือง แต่ในส่วนของการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองนั้น ไม่สามารถชี้ขาดความแตกต่างของระดับความเป็นประชาธิปไตยของพลเมืองได้

คำสำคัญ: พฤติกรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ระดับความเป็นประชาธิปไตย

* อาจารย์ประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Abstract

Study of political participation among citizens is imperative for democratic development. This research aims to inquire regarding political participation of Bangkok citizens. In this regard, this study presents many interesting findings. Level and pattern of political participation can differentiate levels of democracy in different aspects of Bangkok civilian. Specifically, Bangkok citizens who participate in politics only via media and never directly participate directly in real politics have significantly lower level of democracy than ones who directly participate directly. significantly.

Moreover, when focusing on three aspects of direct political participation; (1) participating in political campaigns, (2) participating in political protests, and (3) participating in general elections by voting, the first and the third aspects can differentiate participating citizens from those who have never had direct experience in direct political participation. However, the second aspect, citizens' participation in political protest, is unrelated to a citizen's level of democracy compared to that of a citizen who has never had direct experience in direct political participation.

Keywords: political behavior, political participation, democratic level

บทนำ

ตั้งแต่ พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นต้นมา ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ โดยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมานั้น ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศมากถึง ๑๘ ฉบับ สิ่งนี้ถือเป็นสิ่งหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงการขาดเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศไทย นอกจากนี้แล้ว ในระยะเวลา ๘๒ ปีที่ผ่านมา^๑ ประเทศไทยมี

คณะรัฐมนตรีทั้งหมด ๖๑ ชุด ทั้งที่มาจากเลือกตั้งและไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามเมื่อหาค่าเฉลี่ยของระยะเวลาการบริหารงานของรัฐบาลแต่ละชุดนั้น จะพบว่าคณะรัฐมนตรีชุดหนึ่งมีระยะเวลาในการบริหารงานเป็นชุดละหนึ่งปีเศษเท่านั้น สิ่งนี้ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึงภัยคุกคามความก้าวหน้าในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย และความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างไร ทั้งนี้เนื่องจากขาดความต่อเนื่องในการบริหารประเทศนั่นเอง ซึ่งหากมองให้ดีแล้วการเปลี่ยนแปลงของรัฐบาลนอกจากจะเกิดขึ้นในรัฐสภาแล้ว ยังมีสาเหตุสำคัญที่มาจากกาเกิด

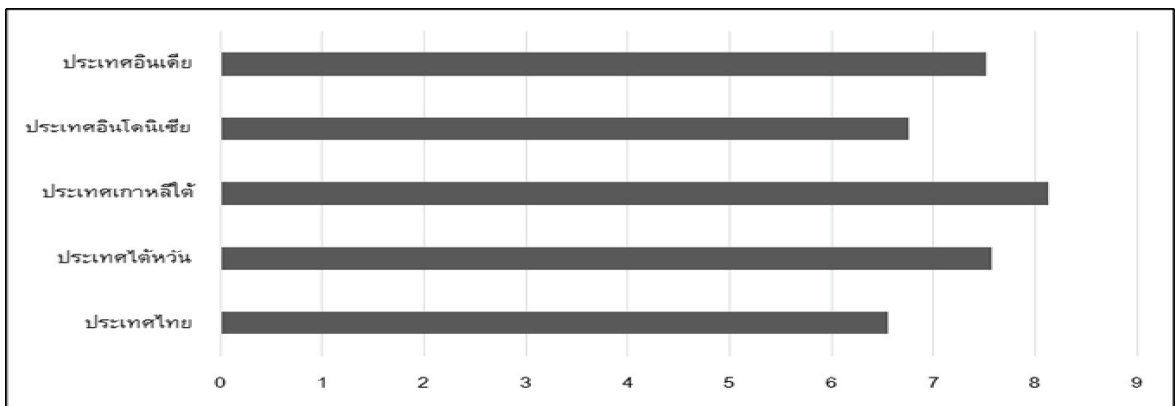
^๑ นับจาก พ.ศ. ๒๔๗๕ มาจนถึง พ.ศ. ๒๕๕๗

รัฐประหารที่บ่อยครั้งอีกด้วย ซึ่งองค์การ CSP (The Center for Systemic Peace) ได้เก็บรวบรวมข้อมูล และแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีการเกิดรัฐประหาร บ่อยที่สุดในโลกเป็นลำดับที่ ๔ เป็นรองเพียง ชูแดน, อิรัก, และ โบลิเวียเท่านั้น^๒

สำหรับดัชนีชี้วัดระดับความเป็นประชาธิปไตย โดยรวมที่ทำการสำรวจโดย The Economist

Intelligence Unit ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ นั้น ประเทศไทย อยู่ในลำดับที่ ๕๘ ของโลกโดยมีคะแนนอยู่ที่ ๖.๕๕ จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน ซึ่งหากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในทวีปเอเชีย ประเทศไทยตามหลังประเทศอื่น ๆ ในเอเชียอยู่หลายประเทศ อาทิ อินโดนีเซีย, อินเดีย, ไต้หวัน, และเกาหลีใต้ที่อยู่พอสมควร^๓

ตารางที่ ๑ แผนภูมิแท่งแสดงดัชนีระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศเปรียบเทียบ

ที่มา The Economist Intelligence Unit, ๒๐๑๒. Democracy index ๒๐๑๒: Democracy at a standstill.

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ถึงระดับของความเป็นประชาธิปไตยที่ยังน้อยมาก ดังนั้น การวิจัยนี้จึงได้ดำเนินการเสาะหาหนทางในการ พัฒนาระบบประชาธิปไตย โดยต้องการทดสอบว่า จะทำอย่างไรจึงจะสามารถเพิ่มระดับความเป็น ประชาธิปไตยให้กับประเทศไทยได้

การศึกษาวิจัยนี้จะมุ่งเน้นในการศึกษาถึงพฤติกรรม ของพลเมืองไทย ในกรณีเฉพาะพลเมืองชาว กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ โดยจะ ทำการศึกษาถึงระดับ และรูปแบบการมีส่วนร่วม

ทางการเมืองระหว่างผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูง กับผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตยน้อย ว่ามีรูปแบบที่ แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ หากทราบถึงความ แตกต่าง ซึ่งส่วนนี้จะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ การวางแผนเพื่อพัฒนาประเทศไปสู่ความเป็น ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ขึ้นในอนาคต

สำหรับการวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะประชาชนผู้มีสิทธิ เลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งในฝั่งพระนคร และ ฝั่งธนบุรี และจะทำการศึกษาทั้งในส่วนของทัศนคติ และพฤติกรรมของกลุ่มประชากรเป้าหมายดังกล่าว

^๒ Center for Systemic Peace (CSP), CSP Coups List 2010 Retrieved March 1, 2014 from <http://www.systemicpeace.org/inscr/CSPCoupsList2010.xls>

^๓ Economist Intelligence Unit, Democracy index 2012: Democracy at a standstill Retrieved March 1, 2014 from <https://www.eiu.com>

โดยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะเวลาหนึ่งเดือน ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยมุ่งตอบคำถามการวิจัย ๒ ประเด็นคือ

๑. พลเมืองที่มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต่างกัน จะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยที่ต่างกันหรือไม่ และอย่างไร
๒. พลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่ต่างกัน จะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยที่ต่างกันหรือไม่ และอย่างไร

ความหมาย แนวคิด และทฤษฎีในทางประชาธิปไตย

คำว่า “ประชาธิปไตย” นั้น มีผู้ให้คำจำกัดความไว้เป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ดี การศึกษาถึงความหมายของคำว่าประชาธิปไตย มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดนิยามปฏิบัติการซึ่งจะใช้ในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย

สำหรับมุมมองนิยามความหมายของประชาธิปไตยนั้น จะพบทวนวรรณกรรมในสองมิติ กล่าวคือ มิติแรกจะมุ่งศึกษาในส่วนของนิยาม ความหมาย และภาพกว้างของประชาธิปไตย (definition and broad picture of democracy) และ มิติที่สองเป็นมิติ

ของนิยามในรูปแบบของฟังก์ชัน (function) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

มิติที่ ๑: นิยาม ความหมาย และภาพกว้างของประชาธิปไตย

Barry Holden (๑๙๙๓) ได้เสนอว่า คำว่าประชาธิปไตยนั้น มีรากศัพท์ที่มาจากภาษากรีก ซึ่งเป็นการประสมกันระหว่างคำว่า “demos” ซึ่งแปลว่า ประชาชน และ คำว่า “kratein” ซึ่งแปลว่าการปกครอง^๕ ซึ่งข้อเสนอนี้มีความสอดคล้องกับคำกล่าวของ Sartori (๑๙๘๗) ที่ชี้ให้เห็นว่าประชาธิปไตยนั้นมาจากภาษากรีกซึ่งแปลว่า การปกครองโดยประชาชน^๖

Lord Bryce (๑๙๒๑) ระบุถึงคำว่าประชาธิปไตยว่ามีนิยามที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลที่เกิดจากความประสงค์ของประชาชนส่วนใหญ่^๗ ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อเสนอของบุคคลสำคัญท่านหนึ่งของประเทศไทย นายธำนิภร กรัยวิเชียร (๒๕๒๐) อดีตนายกรัฐมนตรีของไทยว่า ประชาธิปไตย คือการปกครองของประชาชนที่ยึดถือความคิดเห็นของประชาชนเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ในการบริหารประเทศ โดยมีเงื่อนไขว่าความเห็นของฝ่ายข้างมากนั้น จะต้องก่อปรไปด้วยเหตุผล และความเป็นธรรม นอกจากนี้แล้วเสียงข้างน้อยก็ควรได้รับการคุ้มครองในสิทธิที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายด้วยเช่นเดียวกัน^๘

นอกจากนี้แล้วอดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา Abraham Lincoln ได้นิยามคำว่า ประชาธิปไตยว่า

^๕ B. Holden, *Understanding Liberal Democracy* (New York : Harvester Wheatsheaf, 1993), p. 7.

^๖ G. Sartori, *The Theory of Democracy Revisited* (Chatham, NJ: Chatham House, 1987), p. 279.

^๗ L. Bryce, *Modern Democracies* (New York: Macmillan, 1921), Vol. 1, p. 26.

^๘ ธำนิภร กรัยวิเชียร, *ระบอบประชาธิปไตย* (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๐), หน้า ๑.

หมายถึง รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน^๘

มิติที่ ๒: นิยามในรูปแบบของฟังก์ชัน (function)

สำหรับนิยามของประชาธิปไตยในรูปแบบของฟังก์ชันนั้น มีนักวิชาการ และผู้ที่ได้อธิบายแนวคิดไว้พอสมควร ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Anthony H. Birch (๒๐๐๗) ชี้ให้เห็นว่าประชาธิปไตย เป็นคำที่ความหมายไปถึงระดับ หรือองศาแห่งความเท่าเทียมกันของสังคม มิใช่รูปแบบของรัฐบาลแต่อย่างใด^๙ ในขณะที่ MacPherson (๑๙๗๗, ๑๙๙๖)^{๑๐} และ Munck (๒๐๐๙) ^{๑๑} ได้ให้แนวคิดที่ว่าประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิอันประกอบไปด้วย ความเท่าเทียมกัน, การมีส่วนร่วม, การแข่งขัน, การเป็นตัวแทน, และการปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน

แนวคิดเบื้องต้น และองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นประชาธิปไตย

ระบอบประชาธิปไตยมีความโดดเด่นกว่าระบอบอื่นในบางวิถี กล่าวคือ ระบอบประชาธิปไตยเป็น

ระบอบที่ประชาชนมีโอกาสที่จะยอมรับ หรือปฏิเสธกลุ่มบุคคลที่จะมาวางกฎเกณฑ์ต่อตนเอง^{๑๒}

สำหรับแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับประชาธิปไตย มีผู้รู้จำนวนหนึ่งที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Arat (๑๙๙๑) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบทั้งสี่ของประชาธิปไตยไว้ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วม
๒. ความเสมอภาค
๓. การแข่งขัน
๔. ความมีเสรีภาพของพลเมือง

สำหรับการแข่งขันนั้น จะเกิดขึ้นโดยผ่านการลงคะแนนเสียงของประชาชน ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ได้วางไว้^{๑๓} ซึ่งแนวคิดของ Arat มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Schumpeter (๑๙๖๒) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดของ Robbins and Tessler (๒๐๑๒) ซึ่งได้ระบุว่า การเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบจำเป็นขั้นพื้นฐาน และมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย^{๑๔}

นอกจากนี้ Dahl (๑๙๗๑) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีความจำเป็น และสำคัญต่อความเป็นประชาธิปไตยไว้ดังต่อไปนี้

^๘ Abraham Lincoln quoted in TELL, *Ballots, Bullets and the God Fathers* (TELL, 2006), p. 68.

^๙ A. H. Birch, *The concepts and theories of modern democracy* (Milton Park, Abingdon, Oxon ; New York : Routledge, 2007), p. 110.

^{๑๐} C. B. MacPherson, *The life and times of liberal democracy* (Oxford, UK: Oxford University Press, 1977).

^{๑๑} G. Munck, *Measuring democracy* (Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press, 2009).

^{๑๒} J. Schumpeter, *Capitalism, Socialism and Democracy* (New York: Harper and Brothers, 1947), p. 270.

^{๑๓} Z. F. Arat, *Democracy and human rights in developing countries* (Boulder, CO: Lynne Rienner, 1991).

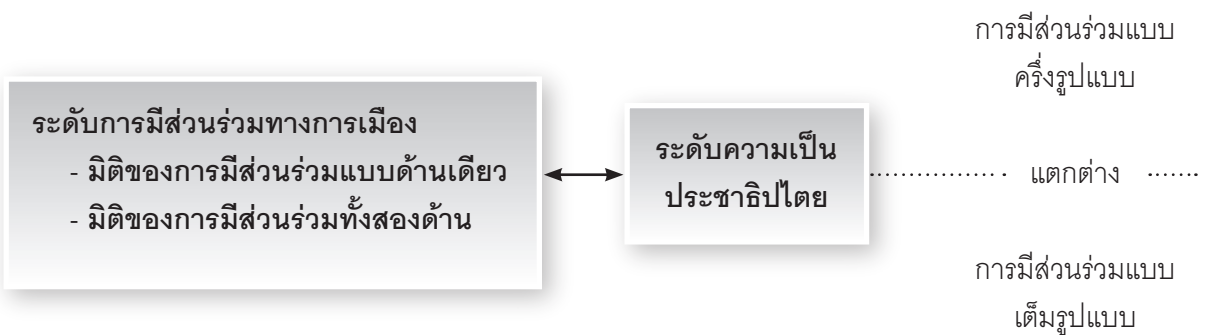
^{๑๔} M. D. H. Robbins & M. Tessler, *The Effect of Elections on Public Opinion Toward Democracy: Evidence From Longitudinal Survey Research in Algeria* (Comparative Political Studies, 45(10), 1255–1276, 2012)

๑. ความมีอิสระในการก่อตั้ง หรือเข้าร่วมองค์กรต่าง ๆ
๒. ความมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น
๓. สิทธิความชอบธรรมในการลงคะแนนเสียง
๔. สิทธิในความเป็นผู้นำทางการเมืองในการเข้าแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งการสนับสนุนจากประชาชน
๕. ความมีเสรีภาพในการบริโภคสื่อที่หลากหลายได้ ซึ่งในข้อนี้ Dahl มีความเห็นพ้องต้องกันกับ

Diamond, Linz, และ Lipset (๑๙๘๙) รวมถึง Sorensen (๑๙๙๓) อีกด้วย^{๑๕ ๑๖}

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยนั้น ประกอบไปด้วย (๑) การมีส่วนร่วม (๒) การมีความเสมอภาคของประชาชนในการออกเสียง หรือลงคะแนนเสียง (๓) การมีเสรีภาพทางความคิด (๔) การมีเสรีภาพในการบริโภคสื่อ รวมถึง (๕) การเลือกตั้งเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตย

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

มิติของการมีส่วนร่วมแบบด้านเดียว หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองทางการเมืองทางการเมืองทางกายภาพโดยตรง กล่าวคือ มิได้มีการโต้ตอบในทางกายภาพโดยตรง กล่าวคือ มิได้มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยตรงที่มีการแสดงตนอย่างชัดเจนของพลเมือง

มิติของการมีส่วนร่วมทั้งสองด้าน หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองทางการเมืองที่มีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างแท้จริง กล่าวคือมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยตรงทางใดทางหนึ่ง หรือหลายทางก็ได้

ระดับความเป็นประชาธิปไตย หมายถึง การมีพฤติกรรมตามองค์ประกอบของครรลองตามระบอบประชาธิปไตยอันเป็นเชิงประจักษ์แจ้ง

การมีส่วนร่วมแบบครึ่งรูปแบบ หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองทางการเมืองการรับรู้ข้อมูลด้านเดียว แต่ไม่ได้แสดงตนหรือเสนอแนวคิดใดให้เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลอื่น

การมีส่วนร่วมแบบเต็มรูปแบบ หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองทางการเมืองการรับรู้ข้อมูลด้านเดียว และการมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิด หรือแสดงจุดยืนให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้อื่นด้วย

^{๑๕} L. Diamond, J.J. Linz, & S.M. Lipset, *Democracy in Developing Countries* (Boulder, CO: Lynne Rienner, 1989).

^{๑๖} G. Sorensen, *Democracy and Democratization* (Boulder CO: Westview Press, 1993).

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยนี้ จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งจะทำให้เห็นภาพรวมของการตอบคำถามวิจัย โดยรายละเอียดของการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

ประเด็นในเรื่องของระดับการมีส่วนร่วม

สำหรับประเด็นการศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตยมาก และน้อยในระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น จะมองออกเป็นสองมิติ คือ

๑. ระดับการมีส่วนร่วมทางสื่อ โดยจะมุ่งเน้นศึกษาในความถี่ของการบริโภคสื่อเกี่ยวกับการเมือง และจำนวนช่องทางการบริโภคสื่อที่เกี่ยวข้องกับข่าวทางการเมือง
๒. ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยกิจกรรมทางการเมืองในการศึกษานี้จะแบ่งออกเป็นสามส่วน คือกิจกรรมการปราศรัยทางการเมือง กิจกรรมการชุมนุมทางการเมือง และการใช้สิทธิในการเลือกตั้งทั่วไป

ประเด็นในเรื่องของรูปแบบการมีส่วนร่วม

สำหรับประเด็นการศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างผู้ที่มีความเป็นประชาธิปไตยมาก และน้อยกว่าใน รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น จะมองออกเป็นสองมิติคือรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากสื่อ และรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบการร่วมกิจกรรม โดยจะแบ่งออกเป็นสามประเภท คือ

๑. พลเมืองที่บริโภคเพียงสื่อเท่านั้น (one-way communication)

๒. พลเมืองที่มีการบริโภคสื่อด้วย และร่วมกิจกรรมทางการเมืองด้วย (two-way communication)

ระดับความเป็นประชาธิปไตยของพลเมือง

สำหรับการวิเคราะห์ถึงระดับความเป็นประชาธิปไตยของพลเมืองนั้นจะเป็นการให้น้ำหนักของตัวชี้วัด (indicator) ในสองส่วน คือ

๑. การให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งของพลเมือง
๒. การให้ความสำคัญในความเท่าเทียมในการใช้สิทธิเลือกตั้งของพลเมือง

โดยน้ำหนักของสองส่วนนี้จะเป็นส่วนละร้อยละ ๕๐ ซึ่งจะผนวกกันเป็นตัวชี้วัดในระดับความเป็นประชาธิปไตยของพลเมืองในการศึกษาวิจัยนี้

สำหรับรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของระดับ และรูปแบบของพฤติกรรมทางการเมือง ในประเด็นการมีส่วนร่วม กับระดับความเป็นประชาธิปไตยของพลเมืองมีดังต่อไปนี้

ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย

๑. การวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยแรก

“พลเมืองที่มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน จะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยที่แตกต่างกันหรือไม่ และอย่างไร”

ในการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยแรกนี้ จะใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง เพื่อทราบว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เพื่อทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ และขนาดของความสัมพันธ์ โดยในการ

ทดสอบความมีนัยสำคัญจะสามารถบอกได้ถึงว่าเมื่อมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน จะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยที่แตกต่างกันหรือไม่ในทางสถิติ นอกจากนี้แล้วเมื่อทราบว่ามี ความแตกต่างกันนั้น เป็นความแตกต่างในทิศทางใด (แปรผัน หรือ แปรผกผัน) และมีขนาด (magnitude) ของความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นการตอบคำถามวิจัย

แรก ในส่วนของ “อย่างไร”

วิเคราะห์ย่อย ๑.๑

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (pearson correlation) ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมทางสื่อ (one-way communication) กับ ระดับความเป็นประชาธิปไตย (democratic level)

ชื่อตัวแปรหลัก	ความหมาย	ชื่อตัวแปรย่อย	ความหมาย	น้ำหนักของตัวแปรย่อย
intemedplev	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบสื่อทั้งสองรูปแบบ	nconfreqtran	ความถี่ของการบริโภคสื่อ	๐.๕
		nummedich	จำนวนช่องทางการบริโภคข่าวการเมืองจากสื่อ	๐.๕
democralelev	ระดับความเป็นประชาธิปไตย	democlev ๑	การให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งในฐานะพลเมือง	๐.๕
		democlev ๒	การให้ความสำคัญในความเท่าเทียมในการใช้สิทธิเลือกตั้งของพลเมือง	๐.๕

วิเคราะห์ย่อย ๑.๒

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (pearson correlation) ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง (two-way communication) กับ ระดับความเป็นประชาธิปไตย (democratic level)

ชื่อตัวแปรหลัก	ความหมาย	ชื่อตัวแปรย่อย	ความหมาย	น้ำหนักของตัวแปรย่อย
inteactiplelev	ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบกิจกรรมทางการเมืองทั้งสามรูปแบบ	freqcamp	จำนวนการร่วมงานปราศรัยทางเสียงในรอบห้าปีที่ผ่านมา	๑
		freqmobili	จำนวนการร่วมชุมนุมทางการเมืองในรอบห้าปีที่ผ่านมา	๑
		freqvote	ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	๑
democralelev	ระดับความเป็นประชาธิปไตย	democlev ๑	การให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งในฐานะพลเมือง	๐.๕
		democlev ๒	การให้ความสำคัญในความเท่าเทียมในการใช้สิทธิเลือกตั้งของพลเมือง	๐.๕

๒. การวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยที่สอง

“พลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่แตกต่างกัน มีระดับความเป็นประชาธิปไตยที่แตกต่างกันหรือไม่ และอย่างไร”

ในการวิเคราะห์นี้ จะทำการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างระดับความเป็นประชาธิปไตยของกลุ่ม (๑) พลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองเฉพาะสื่อ (๒) พลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสื่อ และกิจกรรมทางการเมือง โดยจะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างสองกลุ่มแบบ two-

sample independent t-test ซึ่งผลการทดสอบจะบ่งบอกถึงว่าพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่แตกต่างกัน จะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยที่แตกต่างกัน “หรือไม่” โดยจะทำการทดสอบแบบ two-tailed test ในเบื้องต้นเสียก่อน

และสำหรับในส่วนของ “อย่างไร” นั้นจะดูจากว่าพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบใด จะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยที่มากกว่ากัน โดยในกรณีนี้จะทำการทดสอบแบบ one-tailed test เพื่อตรวจสอบในรายละเอียดอีกประการหนึ่ง

ชื่อตัวแปรหลัก	ความหมาย	ชื่อตัวแปรย่อย	ความหมาย	น้ำหนักของตัวแปรย่อย
pattpardummy	เคยมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตนเองหรือไม่ (ไม่เคย/เคย) (๐/๑)	Freqcampdum	เคยร่วมงานปราศรัยหาเสียงหรือไม่	ดัมมี่ (๐/๑)
		Freqmobilidum	เคยร่วมชุมนุมทางการเมืองหรือไม่	ดัมมี่ (๐/๑)
		Freqvotedum	ได้ใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งหรือไม่	ดัมมี่ (๐/๑)
democrale	ระดับความเป็นประชาธิปไตย	democlev ๑	การให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งในฐานะพลเมือง	๐.๕
		democlev ๒	การให้ความสำคัญในความเท่าเทียมในการใช้สิทธิเลือกตั้งของพลเมือง	๐.๕

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยข้อที่สองนี้ จะแบ่งกลุ่มออกเป็นสองกลุ่มคือ

๑. กลุ่มพลเมืองที่ไม่เคยร่วมกิจกรรมทางการเมืองหรือเคยร่วมกิจกรรมผ่านทางสื่อเท่านั้น
๒. กลุ่มพลเมืองที่เคยร่วมกิจกรรมทางการเมืองด้วยตนเอง

สำหรับการพิจารณาแบ่งกลุ่มออกเป็นสองกลุ่มนั้นจะใช้ตัวแปรที่ชื่อ pattpardummy เป็นตัวชี้วัด ซึ่งตัวแปรนี้เป็นลักษณะตัวแปรแบบดัมมี่ (dummy) โดยหาก pattpardummy = ๐ ก็จะมีหมายถึงกลุ่มพลเมืองที่ไม่เคยร่วมกิจกรรมทางการเมืองหรือร่วมกิจกรรมผ่านทางสื่อเท่านั้น แต่หากตัวแปร pattpardummy = ๑ แล้วนั้น หมายถึงกลุ่มพลเมืองที่เคยร่วมกิจกรรมทางการเมืองด้วยตนเองนั่นเอง

สำหรับการสร้าง และเข้ารหัสตัวแปร pattpardummy นั้นจะพิจารณาจากสามตัวแปรที่มีในชุดข้อมูล (dataset) คือ freqcamp, freqmobili, และ freqvote ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เงื่อนไขการกำหนด pattpardummy ให้มีค่าเป็น ๑ หรือ ๐

ทางด้านตัวแปร freqcamp เป็นตัวแปรที่บ่งบอกถึงจำนวนการร่วมงานปราศรัยหาเสียงทางการเมือง ซึ่งเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญประการหนึ่ง โดยหาก freqcamp ของหน่วยวิเคราะห์ใดเกิดขึ้น นั่นก็จะส่งผลให้ freqcampdum มีค่าเป็น ๑ ทั้งนี้

ทางด้านตัวแปร freqmobili ก็เป็นตัวแปรอีกตัวหนึ่งที่สำคัญมาก เพราะเป็นตัวแปรที่บ่งบอกถึงจำนวนการร่วมชุมนุมทางการเมือง ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งทางการเมืองเช่นกัน ดังนั้นหากหน่วยวิเคราะห์ใดได้เคยเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง ก็จะส่งผลให้ freqmobilidum มีค่าเป็น ๑ ทั้งนี้เช่นกัน

ทางด้านตัวแปร freqvote บ่งบอกถึงความบอຍในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งในกรณีนี้หากหน่วยวิเคราะห์ใดได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งครบทุกครั้ง ก็จะตั้งรหัสของ freqvotedum ให้มีค่าเป็น ๑

กล่าวโดยสรุป หากตัวแปร freqcampdum มีค่าเป็น ๑ หรือ ตัวแปร freqmobilidum มีค่าเป็น ๑ หรือ ตัวแปร freqvotedum มีค่าเป็น ๑ ก็ให้ตัวแปร pattpardummy มีค่าเป็น ๑ มิฉะนั้นให้กำหนดให้ตัวแปร pattpardummy มีค่าเป็น ๐

สมมติฐานของการวิจัย

สำหรับสมมติฐานสำหรับการศึกษาวิจัยนี้ แบ่งออกเป็นสองส่วน คือส่วนของการตอบคำถามวิจัยแรก และส่วนของการตอบคำถามวิจัยที่สอง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมมติฐานสำหรับการตอบคำถามวิจัยแรก

สมมติฐานที่ ๑: ระดับการมีส่วนร่วมทางสื่อ มีความสัมพันธ์ในเชิงเส้นตรง กับระดับความเป็นประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานที่ ๒: ระดับการมีส่วนร่วมในทางกิจกรรม มีความสัมพันธ์ในเชิงเส้นตรงกับระดับความเป็นประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานสำหรับการตอบคำถามวิจัยที่สอง

สมมติฐานที่ ๓: กลุ่มพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองเฉพาะสื่อ มีระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่ากลุ่มพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสื่อและกิจกรรมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานที่ ๔: กลุ่มพลเมืองที่ไม่เคยไปร่วมงานปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป มีระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่ากลุ่มพลเมืองที่เคยไปร่วมงานปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานที่ ๕: กลุ่มพลเมืองที่ไม่เคยไปร่วมชุมนุมทางการเมือง มีระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่ากลุ่มพลเมืองที่เคยไปร่วมชุมนุมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานที่ ๖: กลุ่มพลเมืองที่ไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง มีระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่ากลุ่มพลเมืองที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง อย่างมีนัยสำคัญ

ผลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ดำเนินการในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัย ได้ใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ในการดำเนินการ โดยหน่วยวิเคราะห์ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรเป้าหมายในการศึกษาวิจัยนี้คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบ Multi-Stage Cluster Sampling โดยการศึกษาและรายได้เป็นส่วนในการแบ่ง ทั้งนี้ เพื่อลดระดับความเอนเอียงออกไป และใช้พื้นฐานของระดับการศึกษาและรายได้เป็นมาตรฐานในการศึกษาวิจัย (benchmark) โดยใช้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ๕๒๔ คน ซึ่งมีหลากหลายสาขาอาชีพในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ทั้งนี้ การรายงานผล แปลผล และวิเคราะห์ผลการวิจัย จะแบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก คือ (๑) ส่วนของการตรวจสอบคุณลักษณะของหน่วยวิเคราะห์ และ (๒) ส่วนของการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งในส่วนของการตรวจสอบคุณลักษณะของหน่วยวิเคราะห์นั้น จะสามารถบอกได้ถึงธรรมชาติของชุดข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาเพื่อทำการวิเคราะห์ในประเด็นหลักซึ่งได้กำหนดออกเป็นสมมติฐานทั้ง ๖ ของการศึกษานี้ หลังจากนั้น การทดสอบสมมติฐานทั้ง ๖ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติเชิงอนุมานจะเป็นลำดับต่อไป

๑. ส่วนของการตรวจสอบคุณลักษณะของหน่วยวิเคราะห์ (Nature of the Analysis Observations)

ในส่วนของการตรวจสอบคุณลักษณะของหน่วยวิเคราะห์นั้นรายละเอียดของคุณลักษณะของหน่วยวิเคราะห์ที่ได้รับการสุ่มตัวอย่างมีดังต่อไปนี้

การตรวจสอบคุณลักษณะเบื้องต้นของหน่วยวิเคราะห์ซึ่งเป็นพลเมืองชาวกรุงเทพมหานครที่มีสิทธิในการเลือกตั้ง โดยคุณลักษณะแรกคือ เพศ (gender) ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงคือ ๒๖๕ คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕๗ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายมีจำนวน ๒๕๙ คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๔๙.๔๓ มีความแตกต่างกันในจำนวนโดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงที่มากกว่าเพียงเล็กน้อย

นอกจากนี้แล้ว ร้อยละ ๕๔ ของกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นพลเมืองที่จบการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ และรองลงมาสองอันดับคือ กลุ่มประชากรที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท และอนุปริญญา ซึ่งมีสัดส่วนเป็นร้อยละ ๑๗.๑๘ และ ร้อยละ ๑๕.๘๔ ตามลำดับ ดังนั้น ประชากรกว่าร้อยละ ๘๗ เป็นผู้ที่มีการศึกษาชั้นต่ำอนุปริญญาในการศึกษาวิจัยนี้

สำหรับมิติของสาขาอาชีพของกลุ่มตัวอย่างนี้ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานบริษัทเอกชนซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ ๕๐.๕๗ กลุ่มที่รองลงมาในจำนวนคือ กลุ่มข้าราชการพลเรือนซึ่งมีสัดส่วนเป็นร้อยละ ๒๖.๙๑ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในชุดข้อมูลนี้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีสัดส่วนน้อยที่สุดในการศึกษานี้คือ กลุ่มผู้ทำงานในวงการบันเทิง และสื่อ โดยมีสัดส่วนเป็นร้อยละ ๐.๓๘ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ทำการศึกษา

ในมิติของการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างนี้ กลุ่มพลเมืองที่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ระหว่าง ๑๕,๐๐๐ – ๔๙,๙๙๙ บาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๕๙.๓๕ ของกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มพลเมืองที่รายได้ต่อเดือนอยู่ที่ระหว่าง ๕๐,๐๐๐ – ๙๙,๙๙๙ บาท มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ ๓๐.๙๒ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

๒. ส่วนของการทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testings)

สมมติฐานที่ ๑: ระดับการมีส่วนร่วมทางสื่อ มีความสัมพันธ์ในเชิงเส้นตรงกับระดับความเป็นประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญ

	inteme~v	democr~v
intemedplev	1.0000	
democralev	-0.0405 0.3554	1.0000

จากผลการทดสอบด้วยโปรแกรมทางสถิติ STATA โดยทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบ pearson จะเห็นได้ว่า ตัวแปร intemedplev ซึ่งเป็นตัวแปรที่หมายถึงระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของ (๑) ความถี่ของการบริโภคสื่อที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และ (๒) จำนวนช่องทางของสื่อในการบริโภคข่าวการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความเป็นประชาธิปไตยของพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๐ เปอร์เซนต์ ($\alpha = ๐.๑๐$) โดยจะเห็นได้จากค่า p-value ที่เท่ากับ ๐.๓๖ ดังตารางแสดงผล ดังนั้น สมมติฐานแรกของการศึกษาวิจัยนี้จึงไม่เป็นจริง

กล่าวโดยสรุป ระดับการมีส่วนร่วมทางสื่อ ไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงเส้นตรงกับระดับความเป็นประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๐ เปอร์เซนต์ ($\alpha = ๐.๑๐$)

สมมติฐานที่ ๒: ระดับการมีส่วนร่วมในทางกิจกรรมกับระดับความเป็นประชาธิปไตย

	intecac~v	democr~v
intecacplev	1.0000	
democralev	0.2006 0.0000	1.0000

สำหรับการทดสอบสมมติฐานนี้ ได้ใช้การทดสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบ pearson โดยเมื่อทำการทดสอบจะเห็นว่า ค่า p-value ของความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปร intecacplev ซึ่งหมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบกิจกรรมทางการเมืองทั้งสามรูปแบบอันประกอบไปด้วย (๑) จำนวนการร่วมงานปราศรัยหาเสียงในรอบห้าปีที่ผ่านมา (๒) จำนวนการร่วมชุมนุมทางการเมืองในรอบห้าปีที่ผ่านมา และ (๓) ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งกับตัวแปร democralev ซึ่งหมายถึงระดับความเป็นประชาธิปไตยนั้น มีค่าที่น้อยกว่า ๐.๐๐๑

เมื่อเห็นว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญแล้ว จึงมาสังเกตในทิศทางและขนาดของความสัมพันธ์ และเห็นได้ว่ามีทิศทางความสัมพันธ์เป็นบวก และมีขนาดอยู่ที่ ๐.๒๐ ซึ่งไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม ก็ยังถือว่ามีความสัมพันธ์กันมากเท่าไร ก็ยังจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของกิจกรรมดังกล่าวพอสมควร

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าสมมติฐานที่สองนั้นเป็นจริง ซึ่งก็คือ ระดับการมีส่วนร่วมทางกิจกรรมกับระดับความเป็นประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกด้วยขนาดของความสัมพันธ์เท่ากับ ๐.๒๐ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๙.๙ เปอร์เซนต์ ($\alpha = ๐.๐๐๑$)

สมมติฐานที่ ๓: กลุ่มพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองเฉพาะสื่อ มีระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่ากลุ่มพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสื่อและกิจกรรมทางการเมืองโดยตรง อย่างมีนัยสำคัญ

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. Err.	Std. Dev.	[95% Conf. Interval]	
0	111	6.905405	.1965628	2.070917	6.515864	7.294947
1	413	7.290557	.0923962	1.877714	7.10893	7.472184
combined	524	7.208969	.0840794	1.924665	7.043795	7.374144
diff		-.3851515	.2052771		-.7884222	.0181192

diff = mean(0) - mean(1)
 Ho: diff = 0 t = -1.8763
 degrees of freedom = 522

Ha: diff < 0
 Pr(T < t) = 0.0306

Ha: diff != 0
 Pr(|T| > |t|) = 0.0612

Ha: diff > 0
 Pr(T > t) = 0.9694

ในเบื้องต้น ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นประชาธิปไตยของ group = 0 ซึ่งก็คือกลุ่มพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองเฉพาะทางสื่อ คือ ๖.๙๑ คะแนน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ ๐.๒๐ คะแนน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นประชาธิปไตยของ group = ๑ ซึ่งเป็นค่าของดัมมี่ (dummy) ที่ใช้เป็นตัวแทนของกลุ่มพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งโดยทางสื่อ และการร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยตรง คือ ๗.๒๙ คะแนน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มนี้อยู่ที่ ๐.๐๙ คะแนน ซึ่งหากเปรียบเทียบแล้ว กลุ่มของ group = ๐ และ กลุ่มของ group = ๑ นั้น ไม่ได้มีความแตกต่างกันในค่าเฉลี่ยเท่าใดนัก แต่อย่างไรก็ดี สองกลุ่มนี้มีความแตกต่างในเรื่องของการกระจายข้อมูลเป็นอย่างมาก กล่าวคือ กลุ่ม group = ๑ นั้น มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มากกว่า group = ๐ พอสมควร ดังนั้นการตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความเป็นประชาธิปไตยของสองกลุ่มจึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการทดสอบในสถิติเชิงอนุมานเพื่อตรวจสอบว่ามีความแตกต่างกันในค่าเฉลี่ยของสองกลุ่มหรือไม่ และหากมีความแตกต่างกัน เป็นความแตกต่างกันในทิศทางใด

สำหรับในส่วนของการทดสอบสมมติฐานที่สามนี้ เป็นการทดสอบทางสถิติเชิงอนุมานซึ่งจะใช้การ

ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มแบบเป็นอิสระจากกันหรือ two-sample independent t-test เพื่อตรวจสอบว่ากลุ่มพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองเฉพาะสื่อ นั้น มีระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่ากลุ่มพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสองแบบ คือทั้งสื่อและกิจกรรมทางการเมือง โดยทำการเข้ารหัส group = ๐ เป็นส่วนของกลุ่มพลเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองเฉพาะสื่อ และ group = ๑ เป็นส่วนของกลุ่มพลเมืองที่มีส่วนร่วมทั้งสองแบบ โดยผลออกมาจะเห็นได้จากสมมติฐานที่เป็นแบบสถิติดังนี้

$$H_0: \bar{x}_{group=0} - \bar{x}_{group=1} \geq 0$$

$$H_3: \bar{x}_{group=0} - \bar{x}_{group=1} < 0$$

โดยผลการทดสอบด้วย two-sample independent t-test ที่ออกมาจะเห็นได้จากตารางแสดงผลในส่วนด้านล่างซ้ายมือ ซึ่งค่า p-value เท่ากับ ๐.๐๓ ซึ่งสามารถปฏิเสธสมมติฐานศูนย์ได้และสามารถสรุปได้ว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นประชาธิปไตยของ group = ๐ นั้น น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นประชาธิปไตยของ group = ๑ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕ เปอร์เซนต์ ($\alpha = ๐.๐๕$)

กล่าวโดยสรุปคือ กลุ่มพลเมืองที่มีส่วนร่วมเฉพาะ
 สื่อนั้นมีระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่ากลุ่ม
 พลเมืองที่มีส่วนร่วมทั้งสองแบบ คือทั้งสื่อและ
 กิจกรรมทางการเมืองโดยตรง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ
 ความเชื่อมั่น ๙๕ เปอร์เซนต์ ($\alpha = 0.05$)

สำหรับสมมติฐานที่สามนั้น เป็นสมมติฐานโดยรวม
 เพื่อตอบคำถามวิจัยที่สองในภาพรวม สำหรับ
 สมมติฐานที่สี่ ห้า และหกนั้น จะทำการทดสอบเป็น
 รายองค์ประกอบทั้งสามของตัวชี้วัดรวมในส่วนของ

การร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยตรง ซึ่งประกอบ
 ไปด้วยการร่วมงานปราศรัยหาเสียงในการเลือกตั้ง
 ทั่วไป การร่วมชุมนุมทางการเมือง และการไปใช้สิทธิ
 เลือกตั้งครบทุกครั้ง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ ๔: กลุ่มพลเมืองที่ไม่เคยไปร่วมงาน
 ปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป มีระดับความเป็น
 ประชาธิปไตยน้อยกว่ากลุ่มพลเมืองที่เคยไปร่วมงาน
 ปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญ

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. Err.	Std. Dev.	[95% Conf. Interval]	
0	295	7.055932	.1171271	2.011723	6.825418	7.286446
1	229	7.406114	.1183834	1.791465	7.172848	7.639379
combined	524	7.208969	.0840794	1.924665	7.043795	7.374144
diff		-.3501813	.1689773		-.6821405	-.0182222

diff = mean(0) - mean(1) t = -2.0724
 Ho: diff = 0 degrees of freedom = 522

Ha: diff < 0
 Pr(T < t) = 0.0194

Ha: diff != 0
 Pr(|T| > |t|) = 0.0387

Ha: diff > 0
 Pr(T > t) = 0.9806

สำหรับค่าเฉลี่ย ของกลุ่มตัวอย่าง group = ๐ ซึ่งก็
 คือ กลุ่มพลเมืองที่ไม่เคยไปร่วมงานปราศรัยหาเสียงใน
 การเลือกตั้งทั่วไปนั้นคือ ๗.๐๖ คะแนน ซึ่งมีค่าน้อย
 กว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง group = ๑ ซึ่งก็คือกลุ่ม
 พลเมืองที่เคยมีโอกาสไปร่วมงานปราศรัยหาเสียง
 ในการเลือกตั้งทั่วไปมาแล้วคือ ๗.๔๑ คน ในขณะที่ค่า
 เบี่ยงเบนมาตรฐานของสองกลุ่มนี้เมื่อปิดทศนิยมแล้ว
 มีค่าที่เท่ากันคือ ๐.๑๒ คะแนน อย่างไรก็ตามการทดสอบ
 ความแตกต่างในเชิงทิศทางของสองกลุ่มพลเมืองนี้
 มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสรุปผลในทางสถิติดังมี
 รายละเอียดต่อไปนี้

จากผลการทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสอง
 กลุ่มแบบเป็นอิสระจากกัน (two-sample

independent t-test) ที่มีสมมติฐานที่เขียนทางสถิติ
 คือ

$$H_0: \bar{x}_{group=0} - \bar{x}_{group=1} \geq 0$$

$$H_4: \bar{x}_{group=0} - \bar{x}_{group=1} < 0$$

จะเห็นได้จากผลของตารางทางด้านล่างซ้ายที่มีค่า
 p-value เท่ากับ ๐.๐๒ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า ๐.๐๕
 ดังนั้น ผลการทดสอบนี้บ่งบอกถึงการปฏิเสธสมมติฐาน
 ศูนย์ได้ และสามารถกล่าวได้ว่าค่าเฉลี่ยของคะแนน
 ความเป็นประชาธิปไตยของ group = ๑ ซึ่งก็คือกลุ่ม
 พลเมืองที่ไม่เคยไปร่วมงานปราศรัยหาเสียงสำหรับ
 การเลือกตั้งทั่วไปนั้นน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนน

ความเป็นประชาธิปไตยของกลุ่มพลเมืองที่เคยไปร่วมงานปราศรัยหาเสียง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕ เปอร์เซ็นต์ ($\alpha = 0.05$)

กล่าวโดยสรุปกลุ่มพลเมืองที่ไม่เคยไปร่วมงานปราศรัยหาเสียงในการเลือกตั้งทั่วไป มีระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่ากลุ่มพลเมืองที่เคยไปร่วมงาน

ปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕ เปอร์เซ็นต์ ($\alpha = 0.05$)

สมมติฐานที่ ๕: กลุ่มพลเมืองที่ไม่เคยไปร่วมชุมนุมทางการเมือง มีระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่ากลุ่มพลเมืองที่เคยไปร่วมชุมนุมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. Err.	Std. Dev.	[95% Conf. Interval]	
0	307	7.185668	.1116673	1.956568	6.965935	7.405401
1	217	7.241935	.1277996	1.882606	6.990041	7.49383
combined	524	7.208969	.0840794	1.924665	7.043795	7.374144
diff		-.0562677	.1708411		-.3918882	.2793528

diff = mean(0) - mean(1)
Ho: diff = 0

t = -0.3294
degrees of freedom = 522

Ha: diff < 0
Pr(T < t) = 0.3710

Ha: diff != 0
Pr(|T| > |t|) = 0.7420

Ha: diff > 0
Pr(T > t) = 0.6290

การประมวลผลทางสถิติด้วยโปรแกรม STATA ชี้ให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นประชาธิปไตยของ group = 0 ซึ่งก็คือกลุ่มพลเมืองที่ไม่เคยไปร่วมชุมนุมทางการเมืองนั้น อยู่ที่ ๗.๑๙ คะแนน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ ๐.๑๑ คะแนน และค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นประชาธิปไตยของ group = 1 ซึ่งก็คือกลุ่มพลเมืองที่เคยเข้าร่วมการชุมนุมทางการเมืองคือ ๗.๒๔ คะแนน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานคือ ๐.๑๒ คะแนน จะเห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นประชาธิปไตยของ group = 0 นั้นน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นประชาธิปไตยของ group = 1 อยู่เพียงเล็กน้อย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสองกลุ่มนี้แทบจะไม่แตกต่างกัน และเมื่อมาตรวจสอบค่า p-value ซึ่งแสดงอยู่ทางด้านล่างซ้ายของตารางแสดงผลการประมวลผลข้อมูล จะเห็นว่า ค่า p-value คือ ๐.๓๗ ซึ่งมีค่าที่มากกว่า ๐.๑๐ พอสมควร ดังนั้นจึงไม่สามารถที่จะปฏิเสธสมมติฐาน

ศูนย์ได้ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๐ เปอร์เซ็นต์ ($\alpha = 0.10$) และสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มพลเมืองที่ไม่เคยเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง ไม่ได้มีระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่ากลุ่มพลเมืองที่เคยเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๐ เปอร์เซ็นต์ ($\alpha = 0.10$)

และหากตรวจสอบถึงความแตกต่าง ซึ่งผลได้แสดงอยู่ด้านล่างตรงกลางของผลการประมวลผลเดียวกัน จะเห็นว่า ค่า p-value เท่ากับ ๐.๗๔ ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้จากสมมติฐานทางสถิติ

$$H_0: \bar{x}_{group=0} - \bar{x}_{group=1} = 0$$

$$H_a: \bar{x}_{group=0} - \bar{x}_{group=1} \neq 0$$

ซึ่งค่า p-value ที่ ๐.๗๔ นั้น มากกว่า ๐.๑๐ อยู่มากพอสมควร ดังนั้นจึงไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะปฏิเสธสมมติฐานศูนย์ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๐

เปอร์เซ็นต์ ($\alpha = 0.10$) และสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ระดับความเป็นประชาธิปไตยของทั้งกลุ่มพลเมืองที่ไม่เคยเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง และเคยเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองนั้นไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๐ เปอร์เซ็นต์ ($\alpha = 0.10$)

สมมติฐานที่ ๖: กลุ่มพลเมืองที่ไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง มีระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่ากลุ่มพลเมืองที่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้งอย่างมีนัยสำคัญ

Two-sample t test with equal variances

Group	Obs	Mean	Std. Err.	Std. Dev.	[95% Conf. Interval]	
0	232	6.359914	.1342365	2.044629	6.095429	6.624398
1	292	7.883562	.0888993	1.519112	7.708595	8.058529
combined	524	7.208969	.0840794	1.924665	7.043795	7.374144
diff		-1.523648	.1557582		-1.829638	-1.217658
diff = mean(0) - mean(1)				t =	-9.7821	
Ho: diff = 0				degrees of freedom =	522	
Ha: diff < 0				Pr(T < t) =	0.0000	
Ha: diff != 0				Pr(T > t) =	0.0000	
Ha: diff > 0				Pr(T > t) =	1.0000	

สำหรับการทดสอบสมมติฐานสุดท้ายนี้ เป็นการทดสอบในทิศทางความแตกต่างของระดับความเป็นประชาธิปไตยของสองกลุ่มคือ กลุ่มที่ไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง ซึ่งใช้รหัส group = ๐ และ กลุ่มที่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งครบทุกครั้ง ซึ่งใช้รหัส group = ๑ โดยการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติ STATA แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเป็นประชาธิปไตยนั้น group = ๐ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๖.๓๖ คะแนนจากเต็ม ๑๐ คะแนน และ group = ๑ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๗.๘๘ คะแนนจากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน โดยในส่วนของ group = ๐ นั้นมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ ๐.๑๓ คะแนน และ group = ๑ นั้นมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ ๐.๐๙ คะแนน ซึ่งมีความแตกต่างกันเล็กน้อย

สำหรับการทดสอบนี้ใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน หรือ two-sample independent t-test ซึ่งมีสมมติฐานที่เขียนในภาษาสถิติดังนี้

$$H_0: \bar{x}_{group=0} - \bar{x}_{group=1} \geq 0$$

$$H_6: \bar{x}_{group=0} - \bar{x}_{group=1} < 0$$

ซึ่งผลการทดสอบได้ค่า p-value ที่น้อยกว่า ๐.๐๐๑ ดังแสดงในส่วนด้านล่างซ้ายของตารางแสดงผลการทดสอบ ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่าค่าเฉลี่ยในคะแนนความเป็นประชาธิปไตยของ group = ๐ นั้นมีค่าที่น้อยกว่าค่าเฉลี่ยในคะแนนความเป็นประชาธิปไตยของ group = ๑ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๙.๙ เปอร์เซ็นต์ ($\alpha = 0.001$)

กล่าวโดยสรุป ระดับความเป็นประชาธิปไตยของพลเมืองที่ไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปทุกครั้งที่น้อยกว่าระดับความเป็นประชาธิปไตยของพลเมืองที่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปครบทุกครั้งอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๙.๙ เปอร์เซ็นต์ ($\alpha = 0.001$)

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับความเป็น ประชาธิปไตย

หากพิจารณาความเป็นประชาธิปไตยในมุมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว ก็สามารถที่จะแบ่งการพิจารณาออกได้เป็นสองรูปแบบ คือ (๑) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองผ่านทางทวิภาคี และ (๒) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองโดยตรง ซึ่งสำหรับในรูปแบบแรกนั้นคือผ่านทางทวิภาคี พลเมืองจำนวนหนึ่งมักจะคิดว่ารูปแบบนี้เปรียบเสมือนไปเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ความเป็นประชาธิปไตยนั้นยังเทียบไม่ได้กับพลเมืองที่ได้มีโอกาส และพยายามเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง ซึ่งหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้จากผลการวิจัยนี้ ได้ชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสองรูปแบบนั้น มีเพียงการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมโดยตรงเท่านั้นที่สามารถบ่งบอกได้ถึงความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง กล่าวคือยังมีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยตรงมากเพียงใด ยิ่งทำให้เกิดการยกระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศมากขึ้นเท่านั้น

สำหรับประเด็นสำคัญประเด็นที่สอง ก็สืบเนื่องมาจากบทสรุปในประเด็นแรก ซึ่งหลักฐานเชิงประจักษ์จากผลการวิจัยนี้ได้แยกย่อยในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยตรงออกเป็นสามรูปแบบย่อย คือ (๑) การเข้าร่วมงานปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง (๒) การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง และ (๓) การแสดงพลังในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในทุกครั้งที่มีการจัดการเลือกตั้ง ซึ่งหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ได้จากผลการวิจัยนี้

ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความแตกต่างของแต่ละรูปแบบย่อยในความเป็นประชาธิปไตยของพลเมือง

สองในสามรูปแบบย่อยอันประกอบไปด้วย การเข้าร่วมงานปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง และการไปใช้สิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในทุกครั้งที่มีการจัดการเลือกตั้ง เป็นสองรูปแบบย่อยในการร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยตรงที่หลักฐานเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่า สามารถดำรง และยกระดับความเป็นประชาธิปไตยได้

สำหรับในรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบย่อยการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองนั้น ยังไม่มีความแน่ชัดจากหลักฐานเชิงประจักษ์ กล่าวคือไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นการยกระดับความเป็นประชาธิปไตยของพลเมือง อย่างไรก็ตามในการศึกษาวิจัยนี้ ไม่ได้แยกชัดในรายละเอียดว่าเป็นการชุมนุมทางการเมืองรูปแบบใด ทั้งนี้ในอนาคตของการศึกษาวิจัยจะได้ทำการศึกษาโดยละเอียดถึงรูปแบบการชุมนุมทางการเมืองกับความเป็นประชาธิปไตย เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานเชิงประจักษ์ที่กระจ่างชัดมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการยกระดับความเป็น ประชาธิปไตยของพลเมือง

ผลการวิจัย และบทสรุปที่ได้นำเสนอไปนั้น ได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นในการพัฒนาประชาธิปไตยที่พอสมควร ในมุมมองการพิจารณาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง ดังนั้น แนวทางในการยกระดับความเป็นประชาธิปไตยของพลเมือง จึงประกอบไปด้วย

๑. การส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนได้มีการแสดงออกถึงมุมมอง และได้พิจารณา

ผู้สมัครว่ามีคุณสมบัติเพียงพอที่จะมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่

๒. รณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกครั้ง รวมถึงมีการกำหนดบทลงโทษผู้ที่ละเลยการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หากไม่มีเหตุจำเป็นอย่างรุนแรงมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ หากมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น การยกระดับความเป็นประชาธิปไตยของพลเมืองก็ย่อมที่จะมีโอกาสดูสูงขึ้น และจะนำไปสู่การพัฒนา และความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทย ๆ ขึ้นไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ธานินทร์ กรัยวิเชียร. ๒๕๒๐. **ระบอบประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. **รวมรัฐธรรมนูญไทย**. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๗ จาก <http://www.parliament.go.th>

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. **ประวัตินายกรัฐมนตรี**. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๗ จาก http://www/cabinet.thaigov.go.th/bb2_main21.htm

ภาษาต่างประเทศ

Arat, Z. F. 1991. **Democracy and human rights in developing countries**. Boulder, CO: Lynne Rienner.

Birch, A. H. 2007. **The Concepts and theories of modern democracy**. Milton Park, Abingdon, Oxon ; New York : Routledge.

Bryce, L. 1921. **Modern Democracies**, vol. 1. New York: Macmillan.

Center for Systemic Peace (CSP). 2010. **CSP Coup sList 2010**. Retrieved March 1, 2014 from <http://www.systemicpeace.org/inscr/CSPCoupsList2010.xls>

Dahl, R. A. 1971. **Polyarchy : participation and opposition**. New Haven: Yale University Press.

Diamond, L., Linz, J.J., & Lipset, S.M. 1989. **Democracy in Developing Countries**. Boulder, CO: Lynne Rienner.

Economist Intelligence Unit (EIU). 2012. **Democracy index 2012: Democracy at a standstill**. Retrieved March 1, 2014 from <https://www.eiu.com>

Holden, B. 1993. **Understanding Liberal Democracy**. New York: Harvester Wheatsheaf.

MacPherson, C. B. 1977. **The life and times of liberal democracy**. Oxford, UK: Oxford University Press.

Munck, G. 2009. **Measuring democracy**. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.

Robbins, M. D. H. & Tessler, M. 2012. The Effect of Elections on Public Opinion Toward Democracy: Evidence From Longitudinal Survey Research in Algeria.

Comparative Political Studies, 45 (10), 1255–1276.

Sartori, G. 1987. **The Theory of Democracy Revisited**. Chatham, NJ: Chatham House.

Schumpeter, J. 1947. **Capitalism, Socialism and Democracy**. New York: Harper and Brothers.

TELL. 2006. **Ballots, Bullets and the God Fathers**. TELL

Sorensen, G. 1993. **Democracy and Democratization**. Boulder CO: Westview Press.